

Araştırma Makalesi
Gönderim Tarihi: 19.10.2021
Kabul Tarihi: 02.11.2021
Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2021, 1(2): 157-180

Research Article
Received Date : 19.10.2021
Accepted Date: 02.11.2021
DOI Number: 10.29228/yazitdergisi.53895

SAİT UĞUR'UN TÜRKÜ DERLEMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

A Review on Sait Uğur's Türkü Compilations

Hicran DERE**

Erhan ÇAPRAZ***

ÖZ

Anonim halk kùltürü ürünlerinden biri olan türküler, halkın kendini anlattığı ve kùltürünü yaşattığı, nesiller arası sürekliliğın sağlanmasında kùltür aktarımının bir kolunu oluşturan, hikâyeleri, sözleri ve ezgileriyle milli kùltürün yansıtılmasında büyük rol oynayan üretimlerdir. Türk kùltürünün muhafazasında halk türkülerinin üretenleri ve söyleyenleri kadar derleyenleri de önemlidir. 1900'lü yıllar itibarıyla ortaya çıkan Türkçülük akımı etkisiyle inşa edilmek istenen milli kimlik olgusu için folklor ürünlerinin derlenmesi düşünölmüş ve bu amaç doğrultusunda derleme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Folklor çalışmalarına Cumhuriyet döneminden önce başlamış az sayıdaki araştırmacıdan biri de Sait Uğur'dur. Çalışmanın amacı; Sait Uğur'un derleme anlayışını tespit etmek ve İcel yöresinden derlediğı folklor ürünleri arasında büyük yekün teşkil eden türkülerin konuları üzerinde durularak türkülerde işlenen konuların yoğunluğunu saptamak bu yolla toplumsal belleğın biriktirdiklerini ortaya koymaktır. Çalışmanın bir diğeri amacı ise folklor bağlamında çalışan bir araştırmacının yararlanabileceğı halk türküleri veri tabanına katkı sağlamaktır. Çalışmada Sait Uğur'un türkü derlemelerini yayımladığı kaynaklar belirlenmiş bu kaynaklardaki türkülerden sözü-bestesi şahsa ait olanlar ve varyantlar çıkarılmış, anonim nitelikli olanlar ezgilerinden bağımsız olarak metin merkezli bir yöntemle incelenmiştir. Konu yoğunluğunun tespit edilebildiğı yüz yetmiş türkü, konu başlıkları altında değerlendirilmiş ve değerlendirme neticesinde Sait Uğur'un türkü derlemeleri içinde gurbet-ayrılık-hasret, aşk-sevda, övgü ve arzu-istek konularının, diğeri konulardan daha öne çıktığı ve gurbet/ ayrılık/hasret konulu türkülerin birinci sırada yer aldığı görölmüştür. Çalışmada amatör bir derlemeci olan Sait Uğur'un, türkü derlemeleri içinde gurbet-ayrılık-hasret konulu türkülerin birinci sırada yer almasından hareketle, derlemelerin yapıldığı konar-göçer toplulukların yoğunca yaşadığı bölgelerde firâkın doğurduğu hicranın top-

* Bu makale, "Sait Uğur'un Türk Halk Bilimine Katkısı" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu'nda (1-3 Ekim 2021) yazarların aynı adla sözlü olarak sundukları bildirinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

** Yüksek Lisans Öğrencisi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri/TÜRKİYE. e-posta: ekicihicran@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-5808-3182.

*** Doç. Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bolu/TÜRKİYE. e-posta: erhancapraz38@gmail.com. ORCID: 0000-0001-8705-4981.

lumu derinden etkilediği ve türkülerin şekillenmesinde büyük rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Sözcükler: İçel folkloru, Sait Uğur, kültür, halk türküleri, konu.

ABSTRACT

Folk songs, which are one of the anonymous folk culture products, are linguistic productions that the people tell about themselves and keep their culture alive, form a branch of cultural transmission in ensuring continuity between generations, and play a major role in reflecting the national culture with their stories, words and tunes. In the preservation of Turkish culture, the compilers of folk songs are as important as those who produce and sing. The compilation of folklore products was considered for the phenomenon of national identity, which was desired to be built with the effect of the Turkism movement that emerged in the 1900s, and compilation activities were carried out in line with this purpose. One of the few researchers who started folklore studies before the Republican period is Sait Uğur. Purpose of the study; It is to determine Sait Uğur's understanding of compilation and to determine the density of the topics covered in the folk songs, by emphasizing the subjects of the folklore products that he compiled from the İçel region, and to reveal the accumulation of the social memory in this way. Another aim of the study is to contribute to the database of folk songs that a researcher working in the context of folklore can benefit from. In the study, the sources on which Sait Uğur published his folk song compilations were determined, the songs that were written and composed by himself and their variants were extracted, and the anonymous ones were analyzed with a text-centered method, independent of their tunes. One hundred and seventy folk songs, in which the subject density can be determined, were evaluated under the headings and as a result of the evaluation, the themes of homelessness-separation-longing, love-affection, praise and desire-wish were more prominent than other subjects in Sait Uğur's folk song compilations. It was seen that homelessness-separation-longing theme took the first place. In the study, based on the fact that the folk songs with the theme of homelessness-separation-longing rank first among the folk song compilations of an amateur compiler Sait Uğur, it was concluded that the sorrow, which was born in the regions where the nomadic communities where the compilations were made, deeply affected the society and played a major role in the shaping of the folk songs.

Keywords: İçel folklore, Sait Uğur, culture, folk songs, subject.

Giriş

Halk bilimi halkın gelenekselleşen maddi ve manevi kültür öğelerini metotlu şekilde araştıran, derleyen, tasnif eden, değerlendiren bilim dalıdır. Halkı oluşturan insanların sahip olduğu maddi ve manevi kültürel değerlerin saklanması korunması ve gelecek nesillere aktarılması noktasında derleme faaliyetlerinin önemi büyüktür. "Tüm dünyada 'folklor' teriminin ilk kullanıcısı olarak bilinen William John Thoms, sanayileşme kentleşme ve köylerin boşalmasıyla folklorun kaybolmakta olduğunu, genç kuşakların bu alana ilgi göstermediğini ve bir an evvel derlemeler yaparak arta kalanın kurtarılmasını savunur. Onun bu önerisi

kendinden sonraki folklor araştırmacıları tarafından da benimsenir ve uygulanır.” (Oğuz, 2018: 132).

Türkiye’de derleme faaliyetlerine başlangıç olarak Ignacz Kunos’un Türkiye’nin batı bölgelerinde halk anlatmaları ve türkùleri de topladığı 1880’li yılları almak gerekir. Özellikle 1900’lü yıllar itibariyle ortaya çıkan Türkçùlük akımı etkisiyle inşa edilmek istenen milli kimlik olgusu için önemli görùlen folklor ürünlerinin derlenmesi faaliyetleri, Türkiye Cumhuriyet’in kurulmasının ardından daha da hız kazanmıştır. Folklor çalışmalarına Cumhuriyet’in kurulmasından önce başlayan çok az sayıda araştırmacı vardır. Bunlardan biri de Sait Uğur’dur (1882-1955, Silifke).

Öğretmenlik, okul müdürlüğü, belediye reisliği ve ardından müftùlük görevlerinde bulunan Sait Uğur Halkevlerinin açılışına kadar faaliyetini sürdüren Türk Ocağının başkanlığını da yapmıştır. Sait Uğur bir yandan kendi geçim kaynağı olan resmî görevlerini icra ederken diğer yandan da milli kimliğimizin inşasına katkı sağlayacak çok sayıda halkbilgisi ve halk edebiyatı malzemesi derlemiştir. Sait Uğur derlemelerini, eline geçen yazma eserleri okumak ve halkı söyletmek suretiyle elde etmiştir. Bu malzemeleri alana ilgi duyan ve alanda çalışan araştırmacılara, dergi çıkaranlara, eser hazırlayanlara gönderdiği gibi kendi çıkardığı Taşeli gazetesi başta olmak üzere *İçel Halkevi Dergisi*, *Milli Mefkûre*, *Göksu*, *Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası*, *Adana Bölge Eğitim-Öğretim Dergisi* ve *Ülkü* dergilerinde yayımlamıştır. Sait Uğur derlemelerini süreli yayınlarda yayımlamakla kalmamış yazılı ve sözlü kaynaklardan elde ettiği malzemeyi *İçel Folkloru* adında üç ciltlik ve *İçel Tarihi* adında iki ciltlik eserlerinde de bir araya toplamıştır. Sait Uğur’un mezkûr eserleri Halkevi neşriyatı olarak basılmıştır.

Sait Uğur, halk edebiyatı, ekonomi, tarih, sosyoloji, mitoloji gibi konularda yeterli önbilgiye sahip olan, halkı, halk kùltürünü, ve derleme işini seven, derleme konularına ilgi duyan fakat derleme yöntemleri, teknikleri ve ilkeleri hakkında yeterli donanımına sahip olmayan amatör bir derlemecidir. Sait Uğur’un derlemeciliğinde eksik yanlar mevcuttur. Derlediği halkbilgisi ve halk edebiyatı ürünlerinin yazılı kaynaktan mı sözlü kaynaktan mı alındığı belirtilmemiş, yazılı kaynaktan alınmış ise hangi cönkten alındığı ve cöngün nerede bulunduğu çoğu zaman verilmemiş, sözlü kaynaktan alınanlarda ise malzemeyi veren kaynak kişinin, memleketi, yaşı, işi, öğrenim durumu, derleme yeri ve derleme zamanı gibi bilgiler kaydedilmemiştir. Fakat bu alanda özel bir eğitim almamış amatör bir halk kùltürü ve folklor derlemecisi olan Sait Uğur’un özelde İçel kùltürüne, genelde de Türk kùltürüne yaptığı bu hizmet yadsınamayacak kadar büyüktür. Sait Uğur gibi yoğun gayretlerle sahadan veri toplayan ve halk bilimi çalışmalarına katkılar sağlayan o dönem derlemecilerinin, yeni nesillere tanıtılması; onların emeklerine duyulan saygının bir göstergesi olarak değerlidir.

Sait Uğur'un derlemiş olduğu folklorik malzemelerin içinde türkülerin çokluğu dikkat çekmektedir. Sait Uğur'un türkü derlemeleri büyük bir kültür mirasını günümüze kadar taşıyan eski derlemeler olmaları ve halk türkülerini veri tabanına katkı sağlamaları bakımından son derece önemlidir.

1. Türkü

Çalışmamıza başlamadan önce türkü kavramının kaynağıyla ilgili yaklaşımlara değinerek, türkü için yapılan tanımlardan hareketle türkülerin özelliklerinden kısaca bahsetmenin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

İçinde şekillendiği topluma ait sosyal ve kültürel değerleri yansıtan türküler başlangıçları itibarıyla sözlü kültür yaratmaları olup ezgi ile söylenmektedir. Mehmet A. Özbek (1990: 193), bütün dünyada folklorun ve halk sanatlarının önemli bir dalı olan halk müziğinin, sözü ve müziğiyle, bir milletin zevkini, kültürünü, tarihini, yerleşimini, sosyo-ekonomik yapısını belirgin ve canlı bir biçimde yansıttığını ifade ederek halk müziğinin önemine işaret eder. Halk müziğinin ülkemizdeki çıktısı ise şüphesiz türkülerdir. "Türküler tüm toplumun ortak malıdır. Ortak duygu ve düşünceleri ifade eder, ortak dertlere derman olur." (Kurt, 2016: 63). Eroğlu (2017: 80), her milletin halk müziği ve halk şarkıları olduğunu ancak, her milletin "türkü"sü olamayacağını, "türkü"nü sadece Türk'e has bir müzik yapısını işaret ettiğini belirtir. Eroğlu'nun bu ifadesinin, türkü kavramının kaynağı hususunda araştırmacılar tarafından ittifakla kabul edilmiş olan; "Türkü"nü "Türki" sözünden geldiği görüşünden beslendiğini söyleyebiliriz. "Türkçe söylenmiş şiir anlamına gelen 'Türkü', 'Türk' kelimesine Arapça 'î' ilgi ekinin getirilmesiyle vücut bulmuştur. 'Türk'e has anlamına gelen bu söz halk ağzında 'Türkü' şekline dönüşmüştür." (Kaya, 2021: 167). Bu yaygın görüşe alternatif bir görüş de Özkul Çobanoğlu'ndan gelir. Çobanoğlu'nun kanaatine göre; "Bugün 'türkü' olarak söyleyip yazdığımız bu kelime yaygın olarak bilindiği gibi, eski cönk ve mecmualarda 'türkiy' şeklinde dar ünlüyle söylenilmekte ve yazılmaktadır. 'Türkiy' sözcüğünün daha önceki formu 'Türk ezgileri' veya 'havaları' anlamında 'türk küy' olmalıdır." (Çobanoğlu, 2010: 47).

Türkü üzerine araştırmacılar tarafından yapılmış ve genellikle birbirini tamamlayan pek çok tanım vardır. Köprülü (1981: 246), türküyü, Türklere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkıları şeklinde tanımlamaktadır. "Hâlâ, mâlûm olan şarkılar tarzında tertip edilen türkülerin ayrılığı şekilde değil, bestesindedir. Yâni bu şekil, edebî bir şekil olmayıp tamâmiyle mûsikî bakımından bir hususiyeti hâizdir." diyerek türkülerin beste ve ezgi özelliklerinin önemine dikkat çekmektedir. Boratav (2019: 171) da Türkiye'nin sözlü geleneğinde, bir ezgi ile söylenen halk şiirinin her çeşidini göstermek için (âşık şiirleri için dahi) en çok kullanılan adın türkü olduğunu ifade ederek türkülerin ezgi özelliğine vurgu yapmaktadır. Albayrak (2004: 505), âşık şiirleri gibi düzenleyicisi bilinenler yanında, çoğunlukla, türküler düzenleyicisi bilinmeyen, halkın sözlü geleneğinde oluşup gelişen,

çağdan çağa ve yerden yere içeriğinde olsun, biçiminde olsun zenginleşmelere, bozulmalara, kırılmalara uğrayabilen ve her zaman ezgi eşliğinde söylenen şiirlerdir diyerek türkülerin hem ezgi özelliğine hem anonimlik özelliğine değinmektedir. “Pek çok türkü tarifinde de yer aldığı üzere türkülerin beste ve ezgi dışında en belirgin diğer özelliği de ‘anonim’ niteliğe sahip bir sözel kültür ürünü olmasıdır. Yani türkü, sözlü kültür ortamında ilk yaratıcısının zaman içerisinde unutulmasıyla tamamen halka mâl olmuş, Th. Kowalsky’nin belirttiği üzere tam bir ‘halk şarkısı’dır.” (Aksoy ve Çapraz, 2019: 17).

Anonim türküler toplumsal belleğin biriktirdiği kültürel verileri Türklere özgü geleneksel ezgiler eşliğinde nesiller boyu taşıyan, topluma bir nevi ayna tutan, Türk halkının ortak yaratmaları olmaları özellikleriyle, toplumu oluşturan bireyleri derinden etkileyen konuların analizinde başvurulacak önemli kaynaklar konumundadırlar. Çalışmamızda da düzenleyicisi bilinmeyen halkın sözlü geleceğinde yaşayan türküler incelemeye alınacaktır.

2. Çalışmanın Yöntemi

Türküler üzerine son dönemlerin en kapsamlı araştırmalarından birini yapan Ali Yakıcı, *Halk Şiirinde Türkü* isimli eserinde (Yakıcı, 2013: 316-318) Türkiye’de şu an için en büyük türkü repertuarı olarak kabul edilen, TRT repertuarındaki dört bin iki yüz türküyü adları ve derleyenleriyle birlikte illere göre sıralamıştır. Yakıcının çalışmasına göre TRT Repertuarında bulunan, İçel ve ilçelerine ait türküler 44 tanedir. Yakıcı aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı arşivinde bulunan, deşifre ve notaya alma çalışmaları tamamlanmış olan Kültür Bakanlığı’nın yayımladığı *Türk Halk Ezgileri I-II-III* adlı kitaplarda yer alan türkülerin adları ve kaynak/ derleyici kişileriyle birlikte il, ilçe, köylere dağılımını çıkarmıştır. Bu dağılıma göre de adı geçen eserlerde, İçel ve ilçelerine ait 1 türkü (Silifke/Bir Boyuna Baktım) yer aldığını görmekteyiz. Sait Uğur’un İçel yöresinde yazılı ve sözlü kaynaklardan derleyerek muhtelif yerlerde yayınladığı türküler bize aslında İçel yöresinin türkü bakımından daha zengin olduğunu göstermektedir.

Sait Uğur’un *İçel Folkloru* isimli üç ciltlik eserinde, *İçel Tarihi* isimli iki ciltlik eserinde, Fuad Akbaş ile birlikte kaleme aldığı *İçel Rehberi* isimli eserinde, *Ülkü* ve *İçel* dergilerinde yayımladığı toplam 361 adet türkü tarafımızdan değerlendirilmiştir. Fakat bu sayının tamamı anonim türkülerini kapsamamaktadır. Bunlardan 52 tanesi Karacaoğlan’a ait türkü ve bozlaklardır. Karacaoğlan’ı 44 türkü ile Âşık Cemali takip etmektedir. Âşık İrfanî’ye ait 11, Âşık Natuvanî’ye ait 9, Rıza’ya ait 6, Kara Feyzi’ye ait 5, Deveci Topal Mustafa’ya ait 3, Âşık Mustafa’ya ait 3, Hasan Dayı’ya ait 2 türkü yer almaktadır. Serdari’ye, Natî’ye, Pervane’ye, Eyup’e, Şair Emin’e, Molla Halil’e, Tarsuslu Tabibî’ye, Âşık Musa’ya, İçelli Mehmed’e, Kul Mehmet’e, Yunus Emre’ye ve Üryani’ye ait de 1’er türkü mevcuttur.

2.1. Veri Toplama Aracı

Sait Uğur'un İçel yöresi trk derlemeleri ulaşabildiğimiz kaynaklar dâhi-
linde ezgilerinden bağımsız olarak metin merkezli bir yöntemle incelenmiştir.
"Anonim eserler, inceleme bakımından yazar- eser ilişkisini ortadan kaldırdığın-
dan yaratıcı ile ilgili subjektif, göreceli bakış açısını ve bundan kaynaklanan diğer
riskleri yok eder." (Cangür, 2013: 4). Bu nedenle çalışmamızda anonim türküler
zerinde durulacaktır. Sait Uğur'un ulaşabildiğimiz trk derlemelerinde sözü
ve bestesi şahsa ait olan türküleri ve varyantları çıkarıldığında 214 anonim trk
kalmaktadır. Bu trklerin tamamının konu yoğunluğu tespit edilemediği için
konu yoğunluğunun tespit edilebildiği 170 türkünün konu analizi yapılmıştır.
Çalışmada ismi verilmeyen trklerin isimlendirilmesi ilk dörtlüğün birinci dize-
sine göre yapılmıştır.

SIRA	TRK ADI	SIRA	TRK ADI
1.	Keşiş Dağları Türküsü	86.	İki turnam geldi skn
2.	Gurbet Türküsü	87.	Sabahtan uğradım ben bir güzele
3.	Ağalar gurbet elden geldim	88.	şu karşıdan bakan şahin bakışlı
4.	ukurova Türküsü	89.	 yârim var birbirinden seçilmez
5.	Yavrum gurbet elde yatırım hasta	90.	Paşa sarayında gördüm boyunu
6.	Akıl perişandır telleri eğri	91.	Sabahtan bizim pınara
7.	oktan beri intizarın çektiğim	92.	şu karşıda bir kız gördüm
8.	Telli mummyasın çekinir	93.	Kadir Mevlâm seni oğmş yaratmış
9.	Bahar olup yaz ayları gelince	94.	Kşke çıkmış bir güzel
10.	Kısmet olup ben şu yerden gidersem	95.	Nesin methedeyim ağalar yârin
11.	Yenile bir haber geldi siladan	96.	Sabahtan uğradım ben bir âdil hana
12.	Yaz olur da temmuz olur Adana	97.	Aıgel kaşı kemanım
13.	Bizim ellere yine karlar yağdı	98.	Salındı bahçeye girdi
14.	Deli gönül dosta gönül bağladı	99.	Bugün ben cânânı gördüm
15.	Yine yaz günleri geldi erişti	100.	Sabahdan uğradım ben bir güzele
16.	Ne yatırsın bülbül Çukurova'da	101.	Kız senin ne belalı başın var
17.	Gönül mell olup eyleme ahı	102.	Sabahtan kalkıp da evlerinin nn gezmeli
18.	şu cihanda bir murada ermedim	103.	Pehlivan Türküsü
19.	Saray'dan indirdiler	104.	Sırma saçaklı Lâhur şal belinde

20.	Yâranlar gurbetten bezdim	105.	İki turnam geldi konu göllere
21.	Ey annacımızdaki yüce dağlar	106.	Bak şu dilberin nazına
22.	Seni terk edeyim ey kaşı keman	107.	Bugün ben bir güzel gördüm
23.	Ayrılık günleri geldi erişti	108.	Boz bulanık akan seller
24.	Cüda düştüm vatanımdan elimden	109.	Behey ala gözlü şahım
25.	İki elin dize gelir oturur	110.	Sen seher yelisin sert esme sakın
26.	Gönül hasret çeker yâri görme-ye	111.	Bizden selam olsun benli dilbere
27.	Çıktım yücesinden göründü dağlar	112.	Akdenizin adaları
28.	Kaleden kaleye şahin uçurdum	113.	Bad-ı saba sen Mevlâyı seversen
29.	Kerem eyle yönün döndür bana	114.	Şu alemde benim gönlüm kıran
30.	Çıktım yüce dağ başına baktım	115.	Ayrılmam vatanımdan eşimden
31.	Ak sıvadan odamızın yapısı	116.	Derviş ile Kız Türküsü
32.	Tuna Türküsü	117.	Oturmuş da garip garip ötersin
33.	Bahçelerde biten gül ile diken	118.	Sakınıp incinmen nazlı bacılar
34.	Türkülü Mektup	119.	Anamur çölleri yansın yıkılsın
35.	İllerin mektubu gelir okunur	120.	Yağar yağmur da ılaşır sayları
36.	Murada erer okumağa talip	121.	Evlerim evlerim yüksek evlerim
37.	Ey ağalar başa geldim	122.	Batırma Türküsü
38.	Arzuhalim var padişahım şikayette	123.	Gökende büyüyen adam azgını
39.	Bir dilberin hasretiyle gözlerim kan ağladı	124.	Uzaktan da baktım canımın canı
40.	Beni görüp yeşil yeşil ağlayan	125.	Kağıda yazı, dilbere bazu, avcuya tazı ne güzel uymuş
41.	Bizim ile gurbet ele gidenler	126.	Uyuzdan mustarip oldum efendim illetim vardır
42.	Boz bulanık oldu akar seller	127.	Meyve vermez oldu bahçe bağımız
43.	Bizim yurda garbi esti	128.	Ala gözünü sevdiğim kör Fatma
44.	Gelmedi mektubun kalmadı sabrım	129.	Gözünü gördün de ay mı sandın

45.	Canım dağlar gözüm dağlar	130.	Horoz değil katır idi
46.	Ala gözlüm sevmez isem	131.	Ben senin aslından aldım haberi
47.	Sineme vurduğun dağı	132.	Biz de kalktık gittik sığın avına
48.	Yüce dağ başında seyran eden- ken	133.	Kalktı gönül yüce dağlar başına
49.	Beklerim yolları da geçti zaman/	134.	Anavarza'ya ektim koza
50.	A kuzum yanağın derde der- man	135.	Adilem öne düştüm
51.	Sen zahir ağyara güvenme sakın	136.	Seğirttim çıktım kayaya
52.	Ruhları alım lebleri balım	137.	Divane gönlüm melül olup gam yeme
53.	Sabahtan uğradım bir güzele	138.	Bizim alayımız leylek alayı
54.	Giymiş kuşanmış da yâd eller gibi	139.	Ağalar gözüm gülmez sözüm
55.	Saraydan indi yürüdü	140.	Yedi yerden kuşattılar kuşağı
56.	Sabah olsun ben şu yerden gideyim	141.	Saya saya sekiz aya
57.	Sabah namazında suya giderken	142.	Kız anam kınan kutlu olsun
58.	Nereden ırast geldim Mehrim sana	143.	Ana beni verme yâd ele
59.	Aşağıdan çıkar mazı	144.	Kına Gecesi Kız Anasının Söylediği Türkü
60.	Kaşı keman beni deli eyledin	145.	Çattılar çatma taşını
61.	Dert olmayan zâr eylemez	146.	Kirebidir kızın adı Kirebi
62.	Hilâl kaşlarına mail olduğum	147.	Selamün aleyküm ağalar beyler!
63.	Seni bana gayet güzel dediler	148.	Takatım yok felek çekemem cefanı
64.	Evvel bahar yaz ayları gelince	149.	Geçti de hayf ömrüm bir pula sattım
65.	Sabahtan seherde yolum uğradı	150.	Takatim yok felek çekem cefayı
66.	Sabahdan uğradım ben bir gü- zele	151.	Hayfoldu dünyada arzuhalimiz
67.	Üç güzele selam verdim	152.	Hiç vasfı olmazmış hubların
68.	Yalancı dünyada yoktur benze- rin	153.	Behey ala gözlü benli dilber
69.	Ayrıлма karşımdan her dem	154.	Kaldır ayağını var geç üstümden

	gözük dur		
70.	Uyursam da kömür gözlüm	155.	Divane gönül melül olup gam yeme
71.	Aşkın kitabını aldım elime	156.	Başı belik belik dumanlı dağlar
72.	Güzel için yaratılmış yaylalar	157.	Hey ağalar bir güzelin hayatı
73.	Bir çiçek açılmış Söğütözü'nde	158.	Ne kadar kâmil sen danış ellere
74.	El göğüste ben divana durdum	159.	Gönül sabreyle sen de bu derde
75.	Bahar oldu sular çağlar	160.	Yaz bahar aylarının günü geldi
76.	Güzel yârim pencereden bakıyor	161.	Kozanoğlu Türküsü
77.	Sarı yaylam seni yaylayamadım	162.	Cezayir Türküsü
78.	Yaktı beni kaşlarının karası	163.	İstanbul'un hanımları
79.	Aceplemen dostlar zari kıldığım	164.	Çimen Ağa'nın Türküsü
80.	Keklik gibi sekişinden	165.	Ger Ali dedikleri ince bir uşak
81.	Hey ağalar ben günahkâr olmuşum	166.	Bulgar Dağı'nın yazısı
82.	Küçük idik okuduk da hocada	167.	Bizim yaylalar otlu olur
83.	Karşımda salınıp duran	168.	Menekşe Türküsü
84.	Ne ağlarsın kömür gözlüm	169.	Turna Türküsü
85.	Yenile bi civan sevdim	170.	Türkmen Türküsü

Tablo 1. Sait Uğur'un Derlemelerinde İçel Türküleri

3. Sait Uğur'un Türkü Derlemelerinde Konular

Türküleri diğer halk edebiyatı ürünlerinden ayıran en belirgin özelliği türkülerin ezgi ile söylenmeleri olsa da türkülerin içinde hayat bulduğu toplumun geçmişi ile geleceği arsında bağ kurarak, yaşanan olayların kalıcılığını ve toplumdaki bireyler arasındaki birlik duygusunu yükseltmeleri ezgiden ziyade işlediği konular sayesinde. Kaya (2021: 168), türküler bir fert tarafından ortaya konulan ve zamanla asıl söyleyeni unutilan, şahsa veya topluma ait herhangi bir konuyu aksettiren eserlerdir. Bu konu, doğumdan ölüme kadar insanı ilgilendiren ayrılık, aşk, düğün, depresyon, kıtlık, sel vs. gibi felaketler, öldürme, eşkıyalık, savaş ve daha pek çok hadiseyi ve durum ihtiva eder mahiyettedir, diyerek türkülerde işlenen konuların genişliğine dikkat çekmektedir.

Bir halka ait insanların, aşkı, ayrılığı, gurbeti nasıl yaşadığını, kahramanlıklarını, ölünün ardından yas tutuşunu, doğal güzelliklere, tabiata bakışını ve bunlar gibi pek çok durum karşısında neler hissettiğini türkülerde bulabiliriz. Halkı

derinden etkileyen konuların bellekte yer edinmesinin ve bu yolla kalıcılığının korunmasının daha muhtemel olduğu düşünülürdüğünde Sait Uğur'un İçel ili ve ilçelerinde yapmış olduğu derlemelerde elde ettiği türkülerin konu yoğunluğu bizlere dönem insanının duygu birikimini de verecektir diyebiliriz. Konuları bakımından türküler hususunda pek çok araştırmacı tarafından yapılan muhtelif tasnifler vardır. Çalışmamızda Ali Yakıcı'nın tasnifinde yer alan konu başlıklarından istifade edilecektir. Sait Uğur'un türkü derlemelerinde öne çıkan konular şu şekildedir:

3.1. Gurbet/ Ayrıklık/ Hasret Türküleri

Başgöz (2008: 34), türkülerimizin büyük bir bölümünde ana nakışın gurbet ve gariplik olduğunu ve gurbetin, göçebelikten kurtulup bir türlü yerleşemeyen Anadolu halkının kaderi olduğunu düşünür. Boratav (2017: 352) gurbeti insanın önleyemeyeceği, ona dışardan gelen, kendini zorla kabul ettiren bir zaruret olarak tanımlar, (2019: 173) gurbet ve ayrıklık türküleri deyince hem gurbettekilerin ağzından, hem de geride kalıp bekleyenlerin ağzından söylenen türkülerin anlaşılması gerektiğini belirtir. Yakıcı (2013: 248) ise Türk insanının, ya evleneceği kızın başlık parasını temin etmek, ya da çoluk çocuğun geçimini sağlamak için iş amaçlı, geleceğini hazırlamak düşüncesiyle eğitim öğretim amaçlı olarak ya da evlilikler nedeniyle sürekli gurbete çıktığını bu durumun da ayrıklık ve hasreti beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Biz de türkülerde işlenen gurbet, ayrıklık ve hasret temlerinin beraber değerlendirilmesinin doğru olacağı kanaatindeyiz. Sait Uğur'un İçel yöresinden derlediği türkülerde konu yoğunluğu bakımından gurbet/ayrılık/hasret konulu türküler ilk sırayı almaktadır.

Gurbetteki kişi, sorunlarını çözemediğinde olaylara kaderciler yaklaşır. Çektiği olumsuzlukları alın yazısı olarak niteler. Gurbetlerin en büyük nedeni geçim sıkıntısıdır. Ekonomik nedenlerle gurbete çıkan erkek, feleği suçlar, felekten yardım bekler. Gurbette bulunan kişi, geri döndüğünde bu davranışının çevre tarafından hoş karşılanmayacağını düşünerek gurbete katlanır (Artun, 2013: 3).

“Aman hey kudretli Allah'ım aman / Yurdumun dağları bir bölük duman / Gurbet elde ölenin hali yaman / Kıyma felek kıyma gurbet eldeyim” (Uğur, 1947: 59) dizeleri ölüm korkusu taşıyan, bir gün sılaya dönüp dönmeyeceği şüpheli bir gencin feleğe yakarışlarıdır.

“Ne yatırsın bülbül Çukurova'da / Eşin gelmiş seni arar yuvada / Kendim gurbetteyim gönlüm sılada / Yol ver dağlar ben sılama gideyim (Uğur, 1947: 61) dizeleri anıların geçtiği memleketin hatırdan hiçbir zaman çıkmadığını gösteren gurbetteyken sılaya duyulan özlemi hissettiren ifadelerdir.

“Ateşim yanmadan dumanım tüter / Yabani yazıda bülbüller öter / Şu ayrılık bize ölümden beter” (Uğur 2021: 57) dizeleri ayrılığın acısının etkili bir şekilde dile geldiği bu acının ölümden daha ağır olduğunu ifade eden satırlardır.

“Şu cihanda bir murada ermedim / Hiç Ömrümde böyle sevi görmedim / Sevdiğim gonca gülünü dermedim / Aman felek hasretime kavuştur” (Uğur, 1940a: 7) dizeleri hasret çeken bir gönlün felekten vuslat dileyişine örnek teşkil etmektedir.

“Ağalar gurbet elden geldim / Geldim ki nazeninim gitmiş / Sılam yine hor göründü / Al yeşil giyenim gitmiş (...) Ağalar gurbetten bezdim / Başıma geleni yazdım / Dostun bahçesini gezdim / Güllerin derenim gitmiş (Uğur, 2021: 60) dizelerinde hem gurbetin bezdirici ağırlığı hem de gurbetten sılaya dönüşte sevdiğini bıraktığı yerde bulamamanın hüznü hissedilmektedir yani gurbet ve ayrılık temleri birlikte işlenmiştir.

3.2. Aşk-Sevda Türküleri

Doğan Kaya (2021: 219) coşkun lirizmle söylenmiş sevgi türküleri olarak tanımladığı aşk türkülerinde samimi lirizmin açıkça kendisini hissettirdiğini ve genellikle sanat seviyesine ulaşılmış örneklerin sergilendiğini ifade etmektedir. Yardımcı (2019: 89) gönül meselelerinin en çarpıcı biçimde aşk ve sevda türkülerinde dile geldiğini, sevgi, fedakârlık, sabır gibi duyguların bu türkülerde dantel gibi işlenen duygular olduğunu düşünmektedir. Yakıcı (2013: 247) Türkiye başta olmak üzere Türk dünyasında adı ne olursa olsun “türkü” olarak derlenip yayımlanan metinlerin konu bakımından incelendiğinde büyük bir çoğunluğunda aşk ve sevda konusunun işlendiğinin görüleceğine ve bu nedenle de tasnif çalışması yapan araştırmacıların bu başlığa genellikle ilk sırayı verdiğine değinmektedir.

Sait Uğur’un İçel yöresinden derlediği türkülerde hem kadın hem erkek için geçerli olan duygu yoğunluğu diyebileceğimiz aşk-sevda temini de sıklıkla görmekteyiz. Hatta çeşitli duyguların Başgöz’ün (2008: 24) ifadesiyle “sevda nakışına sarılarak” dile geldiği görülmektedir. Metin içinde birden fazla konuya rastlanılan bu tarz türkülerde öne çıkan tema esas alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme sonucunda Sait Uğur’un derlemelerinde aşk-sevda konusunun öne çıktığı türküler ikinci sırada yer almaktadırlar. “Türküler, kimi zaman âşıkla- rın çektiği sıkıntıları dile getirir, kimi zaman aşkları ölümsüzleştirir, kimi zaman da engelleri ortadan kaldıran sihirli sözcükler olur.” (Şenocak, 2019: 48). Aşk-sevda türkülerinde aşk, kimi zaman karşılıklıdır; kimi zaman tek taraflıdır; kimi zaman vefasız bir yar sevilir; kimi zaman sözlüye, nişanlıya, eşe duyulan aşktan bahsedilir. Sevgiliye duyulan aşk/sevda çoğu zaman mübalağa ile anlatılır.

“Ala gözlüm sevmez isen / Ben seni sevdiğim yeter / Geçip selam vermez isen / Selamın aldığım yeter / Siyah zülfün siyah deyi / Mah yüzüne günah deyi/ Her gördükçe bir ah deyi / Bu sinem döğdüğüm yeter” (Uğur, 2021: 62) dizeleri

aşığın sevgisinin karşılığını tam alamayarak, ulaşamadığı sevgilisi yüzünden çektiği acıyı anlatan ifadelerdir.

“Sineme vurduğın dağı / Sensiz şeker yesem ağı / Geçer güzelliğın çağı / Taşlar alır döğünürsün (...) Yaz olunca sular coşar / Aşk dalgası boydan aşar / Bi-vefaya gönlün düşer / Sonra gelir sürünürsün” (Uğur, 1947: 62). dizeleri yine karşılıksız bir aşk sonucu, aşığın sevdiğine sitemini anlatmaktadırlar.

“Beklerim yolları da geçti zaman / Yanakları terim yine mi geldin / Menkuşe perçemin etme perişan / Kokusu amberlim yine mi geldin” (Uğur, 1947: 66) dizeleri beklenen, özlenen sevgilinin gelişine duyulan sevinçle sevgiliye yapılan methiyeleri içeren ifadelerdir.

“Ruhları alım lebleri balım / Efendim canım niçin gelmezsin / Hey ruhu şanı derdimin dermanı / Canımın cananı niçin gelmezsin” (Uğur, 1947: 70) dizelerinde sevgiliye methiyelerle yapılan sitemli bir çağrı görülmektedir.

“Aşağıdan çıkar mazı / Keskin ceran koğar tazı / Sevdiğimin ala gözü / Yaktı beni kül eyledi” (Uğur, 2021: 87) dizelerinde “yanıp kül olma” kalıp sözü, sevgiliye duyulan aşkın büyüklüğünü anlatmaya yardımcı mübalağalı bir ifade olarak dikkat çekmektedir.

3.3. Övgü Türküleri

Yakıcı (2013: 271), bu grup türkülerin başında sevgiliye yapılan methiyelerin geldiğini, sevilen insan ve diğer canlılara yönelik olarak söylenen türkülerin de bu başlık altında değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Çoğu araştırmacı tarafından aşk-sevda türkülerı sınıfında değerlendirilen övgü temi öne çıkan bu grup türküler; Sait Uğur’un türkü derlemelerinde üçüncü sırada yer almaktadırlar. Övgüler genelde sevgilinin fiziksel özellikleri ile ilgilidir. Övgü türkülerinde dış görünüş güzelliğı ve bu güzel görünüşün sevende oluşturduğu olumlu hisler anlatılır. Övülen bazen bir yiğit bir kahraman da olabilir.

“Şu karşıdan bakan şahin bakışlı / Gözü siyah benli dilber kimsin / Siyahtır gözleri adam öldürür / Gözü siyah benli dilber kimsin” (Uğur, 1947: 65) dizelerinde dilberin siyah gözleri övülmekte ve bu güzelliğın mübalağalı bir anlatım ile göreni öldürücü boyutta etkilediğı ifade edilmektedir.

“Salındı bahçeye girdi / Hep çiçekler selâm durdu / Mor menevşe boynunu eğdi / Gül kızardı hicabından” (Uğur, 1947: 109) dizelerinde, söz konusu güzelin güzelliğini, çiçeklerin bile fark ettikleri, kabullenip saygı duydukları anlatılmaktadır.

“Ali pehlivandır bu / Eda çeker ten yırtar” (Uğur, 1947: 123) dizelerinde bir pehlivanın gücü övülmektedir.

“Seni doğuramaz her ana / Mislin gelmemiş cihana / Ela gözleri mestane / Gözüne baktım ağladım” (Uğur, 1939: 16) dizelerinde, övülenin güzelliğinin emsalsizliğine dikkat çekilmektedir.

“Nesin methedeyim ağalar yârin / Uzamış boyu selvi dalı gibi / Hep sarmalıdır yârin bellerini / Altun cebe sıkılmış ak kollarını / Söyleyince nazlı yârin belle-rini / Söyleyince nazlı yârin dilleri / Âşığa lezzet verir bal gibi” (Uğur, 2021: 107) dizeleri de yârin övülecek çok yönünün olduğunu anlatmak üzere kurgulanmış, boyunun, belinin, kollarının, dilinin güzelliğini anlatan dizelerdir.

3.4. Arzu-İstek Türküleri

Yakıcı (2013: 273), bu grup türküleri, soyut duyguların değil somut isteklerin dile getirildiği türküler olarak tanımlamakta ve tasnifine almaktadır. Sait Uğur’un İçel yöresinden derlediği türküleri baktığımızda somut isteklerin yanı sıra, yaratıcıdan, yelden, erenlerden istenen soyut isteklere de rastlanılmaktadır. Dualar, beddualar da arzu-istek olarak türkülerde bulunurlar. Sait Uğur’un türkü derlemelerinde arzu-istek konulu türküler dördüncü sırada yer almaktadırlar. Arzu-istek türküleri, türküyü söyleyenin bu duygular aracılığıyla içsel yönünü ortaya koymasına yardımcı olmaktadır.

“Behey ala gözlü şahım / Vur boynumu helâl kanım / Senin koynuna hünkârım / Giren benden beter olsun” (Uğur, 1947: 57) dizeleri, sevilen uğruna ölümün göze alındığı aşık olunanın, kimse ile paylaşılmak istenilmediğini belirten bir sahiplenme ve buna bağlı içsel bir kıskançlık duygusuyla beddua nitelikli isteklerin yer aldığı dizelerdir.

“Sen seher yelisin sert esme sakın / Gül yaprağı gibi var yâre dokun / Uyku-da ise uyandırma sakın / Uyanıncaya kadar koy seher yeli” (Uğur, 1947: 60) dizelerinde yâr ile iletişimde bir araç olarak görülen seher yelinden istekler yer almaktadır.

“Akdenizin adaları / Keskin olur badeleri / Hacı Bektaş dedeleri / Himmet eylen yârim gelsin (...) Çalkan Karadeniz çalkan / Gemilerde olur yelken / Bursa’daki Emir Sultan / Himmet eyle yârim gelsin” (Uğur, 1947: 77) dizelerinde yâr ile vuslat hayali kurulmakta ve bu hayalin gerçekleşmesi için ulu zâtlardan ihsan istenmektedir.

“Ayrılmam vatanımdan eşimden / Coşkun seller akar gözüm yaşından / Yi-ne hali değil duman başımdan / Aman felek beni yardan ayırma / Gizli sırrım yâd ellere duyurma (...) Gurbet eldir alınımızın yazısı / Ahdinde durmaz dilberlerin bazısı / Ala gözlü körpe ceylan kuzusu / Aman felek beni yardan ayırma / Gizli sırrım yâd ellere duyurma” (Uğur, 1940b: 5) dizeleri gurbet-ayrılık, aşk-sevda ve arzu-istek konularının iç içe geçtiği dizelerdir. Ancak istek temi öne çıkmakta, anlatıcının felekten istekleri her dörtlükte tekrarlanmaktadır ve bu tekrarlanan

dizeler aracılığıyla bizler de anlatıcının yârinden ayrılmama ve gizli sırrının duyulmaması isteğine şahitlik etmekteyiz.

3.5. Yergi-Alay-Eleştiri Türküleri

Yergi, alay, eleştiri kavramları birbirlerinden farklı çağrışımlar yapsalar da kullanıldıkları bağlamda birbirlerini etkilemektedirler dolayısıyla bu kavramların beraber değerlendirilmesi gayet tabiidir. Yergi kavramı değerlendirildiği disipline göre hiciv, taşlama, satire kelimeleriyle karşılanabilmektedir. Boratav (2019: 173-174) taşlama türkülerinde, belli bir kişiye yöneltilmiş düşmanlık duyguları ile sert sövgülerin dile getirildiği kadar somut bir olgudan, bir olaydan hareket edilerek bir kurulun, bir düzenin yerilmesinin de yapıldığını ifade etmektedir. Bu kümedeki türkülerin kimilerinin de sert bir yergi olmayıp hafiften alay, şaka edası taşıdığını, amacı, gülünç olan kişileri, ya da olayları dile düşürüp etrafı eğlendirmek olduğunu eklemektedir. Kaya (2021: 250), bu grup türkülerden anonim nitelikte olanların sayısının çok az olduğunu fakat sahibi belli türküler arasında bu konuda yazılmış çok sayıda türküyü rastlanılabileceğini söylemektedir. Yardımcı (2019: 91) satirik türküler başlığıyla tasnifine aldığı bu gruptaki türkülerde mizahın ve yerginin ön plana çıktığını belirtmektedir. Türkülerde yergi/alay/eleştiri aracılığıyla yaşanan döneme, kişi ve kurumlara, içinde bulunulan topluma karşı protestolar; iğneleyici, güldürücü, alaycı bir tavırla eleştiriler sergilenir. Yergi-alay-eleştiri türküleri Sait Uğur'un türkü derlemelerinde beşinci sırada yer almaktadırlar

“Gökende büyüyen adam azgını / Çarşıda pazarda adam beğenmez / Medrese kaçkını softa bozgunu / Selâm vermeye adam beğenmez” (Uğur, 1947: 40) dizeleri bir şahıs üzerinden insanî zaaf ve kusurların dile geldiği satırlardır. Bu türkü hicivleriyle ünlü Âşık Seyrani'nin “Selam Virmeğe İrfan Beğenmez” (Aydoğdu, 2011: 1106) isimli şiiriyle benzerlik göstermektedir.

“Bir yere kurarlar bezm-i divanı / Gönülden sürerler ehl-i irfanı / Ayın oyun ederek türlü yalanı / Çağırınca hemen kurnazlanırsın” (Uğur, 2021: 98) dizelerinde bir şahsın hoşla gitmeyen özellikleri dile getirilmektedir.

“Ala gözünü sevdiğim kör Fatma / Yoluk zülüflüm gel bana darılma / Gel sarılalım yatalım ayrılma / Sen sizin evde ben bizim evde” (Uğur, 1947: 44) dizelerinde güldürücü ve alaycı bir anlatımla fiziki görünümdeki kusurlara dem vurularak söz konusu birlikteliğin aslında istenilmediğinin hissettirildiği görülmektedir.

“Uzaktan da baktım canımın canı / Yanına da vardım Sivas'ın hanı / Almışlar peteğini kalmış kovana / Yandım Allah dul avradın elinden” (Uğur, 1947: 41) dizelerindeki alaylı eleştirel anlatım dikkat çekmektedir.

“Batırma yemeyenin yüzü gülmedi / işine gücüne eli varmadı / Dolmaya pilava bulgur kalmadı / Yandı canım batırmanın elinden” (Uğur, 2021: 40) dizelerinde İçel yöresine ait *batırma* adlı yemeğin evlerde çok sık yapıldığı mizahi bir dille anlatılmaktadır.

3.6. Ölüm Türküleri-Ağıtlar

Başgöz (2008: 76), ölüm veya benzeri bir felaket üzerine yakılan halk türkülerinin özel adı olan ağıtların, yas törenlerinin sözle ifade edilen parçaları olduklarını belirtmektedir. Yardımcı (2019: 286), ölü çıkan evlerde, matem toplantılarında okunan ağıtların, ölenin anılarını yaşatacak nitelikte bir bakıma ölen için söylenen değişik ezgili methiyeler olduğunu düşünmektedir. Kaya (2021: 362) teknik güzelliğe ve yüreklerde iz bırakacak derecede yanık ezgiye sahip olan ağıtların, kısa zamanda geniş bir coğrafyada yayılma imkânı bulduklarını söyler ve ülkemizde bu şekilde müstakil türküler olarak söylenen ağıtların çokluğuna işaret eder. İsmail Görkem (2001: XV, 29), ağıtların, insanlığın ortak ıstırabının canlı bir şekilde ifade edildiği edebi metinler olduklarını ve bu özellikleriyle halk şiirinin başlangıçtaki ilk şekilleri olarak kabul edildiklerini belirtir. Görkem, bazı türkülerin kökenlerinin ağıtlar olabileceğini, söz ve müzik bakımından kuvvetli ve güzel olan ağıtların zamanla türküye dönüştüğünü düşünmektedir. Görkem’e göre ağıtlar, ölümün insana verdiği ıstırabın bir nebze dindirilmesi yönünde işleve sahiptirler ve bu türküler hayatta kalanlarla ölenler arasında münasebet kurmada bir vasıta vazifesi görmektedirler. Sait Uğur’un türkülerinde ölüm türkülerini/ ağıtlar altıncı sırada yer alırlar.

“Anavarza’ya ektim koza / Başına getirdim bir kaza / Şimdi gelirdi benim oğlum / Kır atı koştura koştura (...) Anavarza’nın yazıları / Ceylan koğar tazıları / Benim oğluma sebep oldu / Araların muzurları (...) Oğlumun mendili ala / Bülbüller konar daldan dala / Ben öpmeğe kıyamadım / Belemişler kızıl kana” (Uğur, 1947: 131) dizeleri bir ananın ölen oğlu ardından yaşadığı acıyı duyduğu kızgınlığı anlatan dizelerdir.

Ölüm türkülerini- ağıtlar kimi zaman hayvanların ağzından da söylenilebilir. “Seğirttim çıktım kayaya / Çevrildim baktım ovaya / Kuzum gelmemiş ovaya / Diyerek ağlar bir geyik” (Uğur, 1947: 132) ve “Bizim alayımız leylek alayı / Çekelim Mevla’dan gelen belayı / Aşalım gidelim ağlayı ağlayı / Kanadı bitmedik yavrum kalındı” (Uğur, 2021: 139) dizeleri bu duruma örnek teşkil etmektedirler.

3.7. Tören Türküleri

Kaya (2021: 363) geleneklerine köklerle bağlı olan Türk milletinin, tarihin her devrinde, mevsim ve şartlara göre sık sık bir araya gelerek eğlenceler düzenlediklerini ve bu eğlenceler sırasında da tören türkülerini söylediklerini belirtmektedir. Yardımcı (2019: 94) her yörenin kendine has düğünlerde, tarikat toplantılarında ve belli mevsimlerde yapılan eğlencelerinde söyledikleri türkülerinin bulundu-

ğunu ifade etmektedir. Boratav (2019: 176) tören türkülerinin birçoğunun içeriklerinin, bağlı oldukları törenlerle herhangi bir ilişki göstermediklerine fakat düğün türkülerinin bir bölümünde bilhassa kına yakma töreni esnasında söylenen türkülerde, törenle ilgili konular üzerinde durulduğuna dikkat çeker.

Yakıcı (2013: 252), Türk insanının sosyal ve kültürel hayatında mitolojik dönemden günümüze kadar çok sayıda törenin yer aldığını ve bu törenlerin vazgeçilmezlerinden birinin de türküler olduğunu söylerken türkülerin hem törene katılanları coşturmak, eğlendirmek amacıyla, hem de töreni güzellikleriyle ve içinde yaşananlarla dile getirmek için yakıldıklarını ekler. Yakıcı, merkezinde türkülerin yer aldığı törenlerin başında düğünlerin geldiğine ve düğünleri, bayramların, asker, hacı vb. uğurlamalarının, Nevruz, Hıdırellez, koç katımı, saya gibi mevsimlik törenlerin, fındık toplama, erişte kesme, tütün dizme, kuskus dökme, şepit yapma gibi imece amaçlı gerçekleştirilen törenlerin ve barana, helva, sohbetleri gibi eğlence amaçlı törenlerin takip ettiğini belirtmektedir. Sait Uğur'un türkü derlemelerinde tören türküleri yedinci sırayı almaktadırlar.

“Selâmün aleyküm ağalar beyler / Sallı soplulu boz evler / Selam verdim aldınız mı / Saya geldi duyduunuz mu (...) Saya saya sekiz aya / Koç katarlar dokuz aya / Koyunumuzun yüzü yetti / Kuzusunun tüyü bitti” (Uğur, 1943: 8) dizeleri saya bayramında söylenen bir türküdür.

“Kız seni baban verdi mi / Taydaşın kızlar duydu mu / Mısırdan kınan geldi mi / Abacım kınan kutlu olsun / Söyle dillerin tatlı olsun” (Uğur, 1944: 27) dizeleri ve “Ana beni verme yâd ele / Ben dayanmam gurbet ele / Ana üstümde bir kara bulut / Ana ben gidiyorum beni unut” (Uğur, 1947: 54) dizeleri, kına gecesi söylenen türkülerden dizelerdir.

3.8. Şikâyet Türküleri

Yaşanan talihsizliklerin, olumsuzlukların, duyulan hoşnutsuzlukların, karşılanmayan beklentilerin türküler vasıtasıyla sevgiliye, yaratıcıya, feleğe şikâyet edilmesi halk edebiyatı-folklor çatısı altında sık görülen bir durumdur. İnceleme alanımız olan Sait Uğur'un İçel yöresi türkü derlemelerine yansıyan şikâyet temi, yolunda gitmeyen hayattan duyulan üzüntüyü, çekilen hasreti ve yaşanan çaresizliği anlatmaktadırlar. Sait Uğur'un derlemelerinde Şikâyet türküleri sekizinci sırada yer almaktadırlar.

“Geçti de hayf ömrüm bir pula sattım / Umduğum ahabda eş bulamadım / Çok vakit kuş tüyü döşekte yattım / Bazı baş koyacak taş bulamadım” (Uğur, 1947: 98) dizeleri ve “Hayfoldu dünyada arzuhalimiz / Okuyup dildara dinlendik / Sır ile anladık bu ahvalimiz / Derunumuzdakini anlatamadık (...) Hebaya geçti de ömrümüz heman / Sürmedik yâr ile de bir devran / Doldurup da elinden mey erkovan / Nûş edip kâseyi çınladamadık” (Uğur, 2021: 149) dizeleri hayıflanma yoluyla şikâyet temini öne çıkarmaktadırlar.

“Takatim yok felek çekem cefayı / Vefasız yâre düşürdün beni / Ağlarım eller eyler safayı / Bir hercai yâre düşürdün beni” (Uğur, 1947: 90) dizelerinde yârin vefasızlığı ve hercailiği yüzünden çekilen cefalardan şikâyet edilmektedir bu şikâyetin muhatabı da yine kader manası taşıyan felektir.

3.9. Eğitici-Öğretici Türküler

Yardımcı (2019: 97) didaktik türküler başlığıyla tasnif ettiği bu gruptaki türküler; “halkımızın dünya görüşünü, inancını, hayat ve ahlâk anlayışını öğreten türküler” olarak tanımlamaktadır ve bu türkülerin aslında bu amaçla yazılmadıklarını, bizlerin bu türkülerde öğretici kavramları bulduğumuzu ifade etmektedir. Kaya (2021: 250) ise muhteva itibariyle tecrübe ve öğüdü yansıtan özelliklerde oldukları için, nefes, ilahi gibi dini nitelikli türkülerle, yaşnâme ve feleğe sitem tarzında söylenmiş türkülerin bu gruba dâhil edilebileceğini düşünmektedir. Eğitici-öğretici türküler, Sait Uğur’un türkü derlemelerinde dokuzuncu sırada yer almaktadırlar.

“Divane gönül melül olup gam yeme / Elbette ağlamanın gülmesi vardır / Adüde intikam kalır deme / Her kul etticeğin bulması vardır (...) Sabreyle ey âşık ötesi yakın / Sadık unuttur mu tuz ekmek hakkın / Zaman dilberine aldanma sakın / Hemen yüzüne bir gülmesi vardır” (Uğur, 1947: 137) dizeleri, “herkes ettiğini bulur”, “zamane güzellerine güven olmaz” şeklinde telkinler içermesi yönüyle eğitici-öğretici türkülerine örnek teşkil etmektedirler.

“Ne kadar kâmilersen danış ellere / Danışanlar dağ aşar mı aşar / Danışmadan yola giden kimseler / Yol iki olunca şaşar mı şaşar” (Uğur, 2021: 126) dizeleri “bin bilsen de bir bilene danış” atasözünü öğütler nitelikte ifadeler içermektedirler.

3.10. Olay Türküleri

Kaya (2021: 340), türkülerin pek çoğunun herhangi bir olay sonrası ortaya çıktığını, gurbet, hasret, ölüm, öldürme, felaketler, sevinçler vs. gibi çeşitli olayların her birinin birer türküye konu olduğunu ve sayısız örnekleri bulunan olaya bağlı türkülerim, şayet hikâyeleri biliniyorsa, insanlar üzerinde daha fazla etki bıraktıklarını belirtmektedir. Yardımcı (2019: 92), gerçek olaylara dayanan türküler şeklinde tanımladığı bu gruptaki türküler; tarihî türküler, eşkıya türkülerini ve hapisane türkülerini olmak üzere üç alt başlığa ayırmaktadır. Yakıcı (2013: 259), Türk insanının yaşadığı savaş, kahramanlık, eşkıyalık vb. tarihî ve toplumsal olaylarla; göç, hastalık, depresyon, sel felaketi vb. sosyal olaylarda yaşadıklarını türkülerle kalıcı hale getirdiğini ifade etmektedir. Olay türkülerini, bir toplumun geçmişte yaşadığı ve toplumu derinden etkileyen olayları konu edinmesi yönüyle yarattıkları dönemin tarihi hakkında da ipuçları içerebilmektedirler fakat bu ürünlerdeki bilgilerin de kesin bilgi olarak kabul edilmemesi gerekmektedir. Zeki Velidi Togan bu husustaki düşüncesini “...bu nevi tarihî şiir ve kasidelerden ba-

zıları vâkıalara ait tarihî bir malûmat nakletmekten ziyade edebî maksatla vücude getirilmiş bulunuyorlar; bu nevi şiirler bittabi tarihî vesika addolunamazlar.” (2019: 39) şeklindeki sözleriyle dile getirmektedir. Olay türkûleri Sait Uğur’un türkû derlemlerinde onuncu sırada yer almaktadır. Bu türkûlerin birçoğu bir olay ya da bir konu sonrası yakılmışlardır ve bir hikâyeleri vardır.

“Çıktım Kozan’ın dağına / Remil attım dost bağına / Ahbaplardan imdat yoktur / Kaçalım Gâvur Dağı’na (...) Olur mu beyler olur mu / Evlat babayı vurur mu / Padişahın zalimleri / Bu dünya size kalır mı” (Uğur, 1947: 47) dizeleri ve “Cezayir şehrinde toplar atılır / Gürcüleri ucuz baha ile satılır / Cezayir Kalası yalıza bakar / İçinde duranın yüreğın yakar” (Uğur, 1947: 48) dizeleri tarihi olayları konu alan, tarihten önemli bilgiler içeren vaka türkûlerinden satırlardır. Bu türkûler sözlerinde olayın gerçekleştiği fiziki ve tarihî çevreye ve yaşanan olaya ait kahramanlık motiflerini taşımakla beraber gurbet-ayrılık, ölüm temleri de içermektedirler.

Türk kültüründe gösterilen kahramanlıklar büyük önem taşırlar. “Ger Ali dedikleri bir kara aslan / Çekti bıçağı da çıktığı meydan / Hiç yokluk görmesin seni doğuran / Yaşasın bu dünyada birçok zaman” (Uğur, 1947: 51) dizelerinde gösterdiği kahramanlıklarla belleklerde yer edinmiş bir şahsın kahramanlıklarını anlatıldığı yiğitçe bir seslendiriliş görülmektedir.

3.11. Doğal Çevreyle İlgili Türkûler

Doğan Kaya (2021: 217), Türk halk şiirinde işlenen konuların başında tabiatın geldiğini; lale, sümbül, menekşe, çiğdem gibi çiçeklerin, dağlar, dereler, ırmaqlar, ağaçlar ve kuşlar gibi tabiata ait varlıkların türkûlerde çeşitli vesilelerle sık sık dile getirildiğini belirtmektedir. Kaya, çiçeklerin koku ve güzellik yönüyle, dağların engelleyicilik vasfıyla, rüzgârların veya turnaların sevgiliye tez elden ulaşacak özellikte olmalarıyla, bülbüllerin yanık ötüşüyle insanların duygularına tercüman oluşlarıyla, türkû söyleyenin meramını anlatmaya yardımcı olan tabiat motifleri olduklarını ifade eder. Yardımcı (2019: 96) pastoral türkûler başlığıyla tasnifine aldığı bu gruptaki türkûlerin, konularını doğa ve doğal güzelliklerden aldıklarını belirtmekte ve doğa ile iç içe bulunmanın türkûlerin önemli yönlerinden biri olduğuna işaret etmektedir. Yakıcı (2013: 265) ise doğrudan doğa unsuru olan dağ, bağ, nehir, ırmak, ova, yayla vb. üzerine söylenen türkûlerin bu türkûlere örnek verilebileceğini söylemektedir.

Konargöçer hayat yaşayan Türkmenler ve Yörükler için doğa çok önemlidir. Sait Uğur’un derleme yaptığı bölgelerde de çoğunlukla Yörükler yaşadığı için türkûlerde doğal çevre ile ilgili unsurlar oldukça fazladır fakat doğal çevre ile ilgili motiflerin ana tema olarak öne çıktığı türkûler Sait Uğur’un türkû derlemlerinde olay türkûleriyle onuncu sırayı paylaşmaktadır.

“Bizim yaylalar otlu olur / Söğüt kaymağı tatlı olur / Kız gelinden kıymetli olur / Kızlar da çıksın yaylamıza (...) Bizim yaylalar olukludur / Akar suları yalıklıdır / Ak sayalı mor beliklidir / Kızlar da çıksın yaylamıza (...) Bizim yaylalar kayalıdır / Dibinde sandık dayalıdır / Alnı Kekilli mayalıdır / Kızlar da çıksın yaylamıza” (Uğur 1947: 121) dizelerinde doğa unsuru olan yaylanın güzellikleri anlatılmaktadır.

“Yaz gelir de her koyakta bitersin / Güz gelir de kayıp olur gidersin / Dağlarda da türül türül tütersin / Daha ne muradın var mor menekşe” (Uğur, 1947: 122) dizelerinde doğal çevreye ait mor menekşe çiçeği konu edilmiştir.

“Turna dedikleri böle mi olur / Ne söylesem de dilimden bilir / Kater kater olmuş Urum’dan gelir / Şam ellerine de yönü turnamın (...) Yüksek turnamın katarı duyulmaz / Coşkun öter figanına doyulmaz / Bir değil beş değil saysam sayılmaz / Bir araya da birlenmiş turnalar” (Uğur, 2021: 124) dizelerinde doğal çevreye ait turna kuşunun konu edildiği görülmektedir.

4. Sait Uğur’un Türkü Derlemelerinin Konularına Göre Dağılımı

Türkü Konusu	Konun Geçtiği Türkü Sayısı
Gurbet/ Ayrılık/ Hasret Türküleri	45
Aşk/ Sevda Türküleri	42
Övgü Türküleri	21
Arzu / İstek Türküleri	13
Yergi/ Alay/ Eleştiri Türküleri	10
Ölüm Türküleri/ Ağtlar	9
Tören Türküleri	7
Şikâyet Türküleri	7
Eğitici/ Öğretici Türküler	6
Olay Türküleri	5
Doğal Çevre İle İlgili Türküler	5

Tablo 2. Türkülerin Konusal Dağılımı

Sonuç

Toplumsal yapıların değışen koşulları içinde halkımızın kùltürel kodlarını tespit etme, yaşatma, gelecek nesillere aktarma ve bu yolla milli kimlik olgusuna erişme isteği folklor ürünlerinin derlenmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Osmanlı döneminde derleme konusunda öncü düşüncelere sahip olan ve bu alanda çalışmalar yapan Macar araştırmacı Ignacz Kunos'un çalışmalarını başlangıç sayabileceğimiz ÷lkemizdeki derleme faaliyetleri, Türk Ocağı, Türk Yurdu gibi derneklerin çabalarıyla sürdür÷lmüş, Cumhuriyetin ilanından sonra devlet desteğiyle daha da hız kazanmıştır. Gerek derneklerin ve amatör derlemecilerin, gerekse İstanbul Konservatuvarı, Ankara Devlet Konservatuvarı, TRT gibi devlet desteği alan kurumların gerçekleştirdiği derleme faaliyetleriyle ÷lkenin çeşitli bölgelerinden çok sayıda türk÷ derlenmiştir. Ait olduğu toplumun duygu ve düşüncelerini içeriğine yansıtarak sanatsal bir bakış açısıyla dile getiren Türk halk edebiyatı dairesi içindeki ezgili ürünlerden türk÷ler, geleneğin, tarihî ve kùltürel birikimin aktarıcısı konumundadırlar. Bu araştırma çerçevesinde, Sait Uğur'un derlemelerinde İçel türk÷lerine ait konular ele alınmış, mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Sait Uğur'un yöreden derlediği türk÷lerde, toplumsal belleğin biriktirdikleri göz önüne çıkarılmıştır. Genel kabul görmüş başlıklar altında değerlendirilen türk÷ler, aynı zamanda yöre halkının ruhunu yansıtmaktadırlar. Türk÷lerde, toplumsal kurallar, kùltür ve geleneğe dair simgesel kodlar ve motifler de yer almaktadır.

Sait Uğur'un derlemelerinde yer alan İçel yöresine ait türk÷lerde en fazla işlenen konuların başında gurbet-ayrılık-hasret gelmektedir. İncelenen yüz yetmiş türk÷nün kırk beşinde gurbet-ayrılık-hasret teması gör÷lmüştür. Bu durum yörede, buldukları coğrafyaya göre Yörük veya Türkmen isimleriyle anılan konar-göçer toplulukların yoğunluğu ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle sıldan ayrılığın, sıldadaki yaylaya, sıldadaki aileye, sıldaki yâre karşı duyulan hasret konusunun işlendiği türk÷ler oldukça fazladır. Ağırlıklı olarak işlenen ikinci konuyu kırk iki türk÷yle aşk-sevda oluşturmaktadır. Türk÷lerde somut olarak öne çıkan bir güzele ya da bir yiğide duyulan beşeri aşktır. Övgü türk÷leri konu yoğunluğu açısından üçüncü sıradadır. Teřbih sanatı kullanılarak sevgilinin yüceltildiği ve sevgilinin fiziğinin öv÷ldüğü örnekler ağırlıktadır. Dördüncü sırada bulunan arzu-istek konulu on üç türk÷ saptanmış ve bu türk÷lerde sevgili ile ilgili arzu ve isteklerin yanı sıra evrensel unsurların da yer aldığı gör÷lmektedir. Sait Uğur'un İçel yöresi türk÷ derlemelerinde; yergi-alay-eleştiri konusu on türk÷de saptanmıştır. Toplumda gör÷len aksaklıkların, hoş gör÷lmeyen şahısların yerildiği eleştiri türk÷leri ve mizaha dayandırılan alay türk÷leri dikkat çekmektedir. Altıncı sırada bulunan ölüm türk÷leri/ağıtlar ölen insanların ve hayvanların ardından duyulan büyük acının dışavurumu olarak genellikle annelerin ağzından yakılmıştır. Sait Uğur'un derlemelerinde tören türk÷lerinin sayısı yedidir. Özellikle kına gecesi ve düğünlerde söylenen türk÷ler sosyokùltürel yaşamın ayrılmaz bir parçası olan ritüeller hakkında ipuçları vermektedir. Sekizinci sırada bulunan

şikâyet türkülerinde sevgilinin vefasızlığından, kararsızlığından şikâyet edildiği gibi, bahtsızlıktan dert yanıldığı felektan şikâyet edildiği de gör÷lmektedir. Sait Uğur'un İçel yöresinden derlediği türkülerden altı tanesinde eğitici/öğretici olma özelliği saptanmıştır. Halkın dünya görüşünü, inancını, hayat ve ahlak anlayışını yansıtan türkülerin yanı sıra öğüt niteliği taşıyan türküler de karşımıza çıkmaktadır. Sait Uğur'un derlediği türküler arasında beş tane vak'a anlatan olay türküsü saptanmıştır. Bu türküler tarihî konuları ele almaları ve bir nevi tarihî belge görevi görmeleri bakımından da değerlidir. Doğa, yörenin edebi metin kurgusunda önemli bir unsur olsa da doğal çevrenin ana tem olarak öne çıktığı türkú sayısı beştir. Bu türkülerde yörenin doğal güzellikleri aktarılmış, yörenin hayvanları, çiçekleri, bitki örtüsü de dizelerde kendilerine yer bulmuşlardır.

Konuların çeşitliliği ve türkülerde bazı temlerin bariz şekilde öne çıkması kolektif bilinçdışında yer alan, değerler dünyasının derin izlerini görmemize yardımcı olmaktadır. Toplumbilimsel bir analizle bakacak olursak; özellikle toplumda konar-göçer yaşam tarzının yaygın olmasının bir sonucu olarak ayrılık, hasret, sıla, gurbet, terkedilmişlik, çaresizlik gibi temaların işlendiği türküler birinci sırayı teşkil etmektedir. Gurbet beraberinde sıldaki sevgiliye duyulan aşkın türkülerle yansımaları getirmektedir ve bu nedenle ayrılık ve aşk konuları bazen aynı türkú içinde bulunmaktadır. Bu tarz türkülerde gurbet temi ağır basmaktadır. Türkú denilince ilk akla gelen konuların başında aşk gelirken Sait Uğur'un İçel yöresinden derlediği türkülerde aşk/sevda konulu türkülerin ikinci sırada gelmesinin nedeni aşk ve gurbet konusunun kimi zaman aynı türkú içinde yer alması fakat gurbet teminin aşktan daha ağır basmasıdır. Aşkın olduğu yerde, aşkın gözünde yüceleşen bir de "kendisine aşık olunan" olduğu için övgü türkúleri de toplumda aşk olgusunun varlığıyla beraber aşk-sevda ile ilintili olarak yükselmektedir. Arzu-istek türkülerinde istekler genellikle sevgiliye kavuşmak, sevgiliyle beraber olmak gibi istekler olduğu için bu durum da mevcut bir ayrılığın olduğunu göstermekte, arzu-istek türkúleri de gurbet-ayrılık-hasret ve aşk-sevda ile ilintili olarak yükselmektedir. Yergi alay ve eleştiri, ölüm, tören, şikâyet, eğitici/öğretici, olay ve doğal çevre konulu türkülerinin sayıca daha az olması, bu konulardaki türkülerin; içlerinde barındırdıkları duygusal ifadelerle toplumun bireyleri arasında benzer ve ortak duyguları uyandırma noktasında gurbet, aşk, övgü ve istek türkúleri kadar etkili olmadıklarının göstergesidir.

Sonuç itibarıyla; toplamda yüz yetmiş adet türkú incelenmiş, bunlarda hasret, gurbet, ayrılık, konularının daha ağırlıkta olduğu, Sait Uğur'un konar-göçer toplulukların yoğunca bulunduğu bölgelerden derlediği bu türkülerin oluşumunda iç göçten, gurbetten ve dolayısıyla ayrılık ve hasretten doğan acıların büyük rol oynadığı gör÷lmektedir.

Kaynakça

- Albayrak, Nurettin. (2004). *Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*. İstanbul: LM Yayıncılık.
- Akbaş, Fuad ve Uğur, Sait (1944). *İçel Rehberi*. Mersin: Yeni Mersin Matbaası.
- Aksoy, Erol ve Çapraz, Erhan (2019). *Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Artun, Erman (2013). "Türkü Söyleme Geleneği ile Türkülerde Tür, Şekil ve Tasnif Üzerine Düşünceler". 4. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı, *Türkü, Türkülerimiz, Öyküleriyle Türküler Sempozyumu 22-24 Mart*. Fethiye- Muğla, 1-9.
- Aydoğdu, Betül (2011). *Türk Edebiyatında Seyrani Olgusu: Develili Seyrani ve Eserleri (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başgöz, İlhan (2008). *Türkü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Boratav, Pertev Naili (2017). *Folklor ve Edebiyat II*. Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Boratav, Pertev Naili (2019). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: BilgeSu Yayıncılık
- Cangür, Ahmet (2013). *Batı Anadolu'da "Efelik ve Eşkıyalık" Türküleri ve Hikâyelerinin Edebi Yönden İncelenmesi*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çobanoğlu, Özkul (2010). "Türkü Olgusu Bağlamında Türkü ve Şarkı Terimlerinin Etimolojisini Yeniden Tanımlama Denemesi". *Türk Yurdu Dergisi*, 269: 46-49.
- Eroğlu, Türker (2017). "Türkü Nedir?" *Kesit Akademi Dergisi*, 3(7): 78-91.
- Görkem, İsmail (2001). *Türk Edebiyatında Ağıtlar: Çukurova Ağıtları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, Doğan (2021). *Türk Dünyası Anonim Halk Şiiri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köprülü, Fuad (1981). *Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kurt, Begüm (2016). *Malatya Yöresi Türkü Söyleme Geleneği ve Malatya Türküleri*. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oğuz, Öcal (2018). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.

- Özbek, Mehmet A. (1990). Milli Kùltürümüz İçinde Türk Halk Müziği. *Milli Kùltür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler*. Ankara: Atatürk Kùltür Merkezi Yayınları.
- Şenocak, Ebru (2019). "Eriřtirici/ Dönüřtürücü Bir Güç Olarak Aşk/ Sevda Türküleri". *Arka Kùltür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 8(18): 45-60.
- Togan, A. Zeki Velidi (2019). *Tarihte Usul*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kùltür Yayınları.
- Uğur, Sait (1939). "Güney Yurtda Türküleri-Ağıtlar- Koşmalar". *İçel Dergisi*, II(16): 11.
- Uğur, Sait (1940a). "Güney Yurtda Folklor Derlemeleri Türkülerinden". *İçel Dergisi*, III(25): 7.
- Uğur, Sait (1940b). "Güney Yurtda Folklor Derlemeleri Türkülerinden". *İçel Dergisi*, III(28): 5.
- Uğur, Sait (1943). "Saya Bayramı". *Ülkü Milli Kùltür Dergisi Yeni Seri*, 31: 8.
- Uğur, Sait (1947). *İçel Folkloru*. Ankara: Ulus Basımevi.
- Uğur, Sait (1948). *İçel Folkloru III*. Ankara: Ulus Basımevi.
- Uğur, Sait (2021). *İçel Folkloru I-II-III*. Haz. Nilgün Çıblak Coşkun ve Mete Bülent Değer. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınevi.
- Yakıcı, Ali (2013). *Halk Şiirinde Türkü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yardımcı, Mehmet (2019). *Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri*. İzmir: Kanıılmaz Matbaacılık.

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiş(ler)dir:

Etik Kurul Belgesi: Bu alışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu alışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teřekkür: Alan çalışmalarımız sırasında bizlere yardımcı olan Sait Uğur'un kuzenlerinden Lutfi Uğur ve Silifke'de ikâmet eden Taşeli19 Kùltür ve Eğitim Vakfı kurucusu ve başkanı emekli öğretmen Rifat Karaduman beylere teşekkür ederiz.

ıkar atışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayımlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Yazar(lar)ın Notu: Bu makale, "Sait Uğur'un Türk Halk Bilimine Katkıları" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu'nda (1-3 Ekim 2021) yazarların aynı adla sözlü olarak sundukları bildirinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri her iki yazarın %50 oranındaki ortak

katkısıyla hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgments: We would like to thank Lutfi Ugur, one of Sait Ugur's cousins who helped us during our field studies, and retired teacher Rifat Karaduman, founder and chairman of the “Taşeli19 Cultural and Educational Foundation”, who lives in Silifke.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.

Author’s Note: This article was produced from the master’s thesis titled, “Sait Uğur’un Türk Halk Bilimine Katkıları [Sait Uğur’s Contributions to Turkish Folklore]” and as an expanded version of a proceeding that was presented under the same name as an oral presentation in TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kltr Araştırmaları Sempozyumu (1-3 Ekim 2021) [TOKÜAD- 3rd International Symposium on Society and Cultural Studies (October 1-3, 2021)],

Author Contributions: All parts of this article have been prepared with the joint contribution of 50% of both authors.